

UZASADNIENIE

Powód, G. B., wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w B.:

- kwoty 30.000,00 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia następnego od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty z tytułu zadośćuczynienia za narażenie na spowodowanie ciężkiego rozstroju zdrowia przez wystawienie powoda na bezpośrednie działanie bakterii salmonelli w chwili wystąpienia u pozwanego masowego zatrucia tą chorobą oraz bakterii gronkowca złocistego i bakterii laseczki woskowej,

- kwoty 25.000,00 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia następnego od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych: ochrony zdrowia, godności, prawa do intymności poprzez zapewnienie skandalicznych warunków odbywania kary pozbawienia wolności: umieszczenie powoda w przeludnionej celi, umieszczenie go w jednej celi z osobami należącymi do subkultury więziennej, podczas gdy powód do niej nie należał, zaniżone porcje posiłków, nieoddzielenie trwałą przegrodą sanitariatu od pozostałego wyposażenia celi, niezapewnienie odpowiedniej wentylacji w celi, ograniczenie ilości światła dziennego w celi przez oklejenie okna blendami.

Powód podał, że w okresie 09 maja 2013 r. – 17 września 2013 r. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w B.. Zarzucił brak humanitarnych, godziwych warunków bytowych. Przebywał w celi 16 – osobowej, która nie spełniała wymagań co do metrażu, przypadającego na jednego więźnia. Powierzchnia ta wynosiła mniej niż 3 m², a nie zachodziły w tym przypadku wyjątkowe okoliczności uzasadniające taki stan rzeczy. Ponadto został on przydzielony do celi, w której karę pozbawienia wolności odbywali więźniowie, należący do subkultury więziennej, do której on sam nie należał. Z tego względu był on szykanowany, wykorzystywany i zastraszany przez współwięźniów, wskutek czego czuł się zagrożony i cierpiał psychicznie. Powód podniósł, że w celi było niewłaściwe oświetlenie, okna były zaklejone blendami, a świetlówki w większości przepalone. Pomimo zgłaszania tego pozwanemu, sytuacja nie uległa zmianie. W konsekwencji w celi panował półmrok, który utrudniał czytanie książek i powodował złe samopoczucie. Wydawane posiłki miały zaniżone porcje i były chłodne. W celi brakowało podstawowego wyposażenia, np. szafek na ubranie. Ze względu na nie działającą wentylację w celi panowała wilgoć, a ściany pokryte były grzybem. W ocenie powoda pozwany nie zapewnił odpowiedniej opieki medycznej i bagatelizował jego zgłoszenia. Brak opieki medycznej powodował ból. Powód podał, że chorował na nieprawidłowe krążenie krwi, przez co puchły mu nogi. Zgłaszał on swoje dolegliwości służbie więziennej, jednakże nie doprowadzono go do lekarza. Powód zarzucił także nadmierne przeszukiwanie cel mieszkalnych, brak zajęć sportowych i kulturalno – oświatowych, złe warunki sanitarno – higieniczne w celi. Podnosił kwestię sypiącego się tynku oraz starych, brudnych materacy i koców. Zdaniem powoda, wszystko to świadczy o niewywiązywaniu się przez pozwanego z obowiązku zapewnienia humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Działanie pozwanego godzi w dobra osobiste powoda: poszanowania życia osobistego, prawa do intymności i prywatności, godności ludzkiej i ochrony zdrowia. Warunki odbywania kary sprawiły, że była ona bardziej dotkliwa.

Powód wskazał także, że od lipca do sierpnia 2013 r. w pozwanym Zakładzie Karnym panowała epidemia salmonelli, której głównym źródłem było nieprzestrzeganie higieny przez osoby, pracujące w kuchni i niezapewnienie odpowiednich warunków i nadzoru nad przygotowaniem posiłków. Ponadto powodem masowego zatrucia mogła być również bakteria gronkowca złocistego lub laseczka woskowa. W 16 – osobowej celi zachorowały trzy osoby, których nie oddzielono od pozostałych zdrowych osób, w tym powoda, narażając tym samym na utratę zdrowia w czasie masowego zatrucia chorobą salmonelli. Wszystkie osoby w celi, chore i zdrowe, poddano surowej diecie, ograniczając normalną aktywność więźniów, pozbawiając kontaktów z rodziną, spacerów i zajęć kulturalno - oświatowych. Spowodowało to u powoda cierpienia fizyczne i psychiczne oraz strach przed zarażeniem chorobą. Powód powołał się na opinię biegłego sądowego z zakresu mikrobiologii medycznej i zakażeń szpitalnych, wykonanej na zlecenie Prokuratury Rejonowej w Olsztynie w sprawie 1 Ds. 1661/13 podejrzenia popełnienia przestępstwa nieumyślnego

sprowadzenia niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia wielu osób poprzez szerzenie się choroby zakaźnej na terenie Zakładu Karnego w B..

Pełnomocnik powoda wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu, według norm przepisanych, oświadczając jednocześnie, że koszty te nie zostały zapłacone ani w całości, ani w części. (pozew k. 2-11, pismo procesowe powoda z dnia 10.08.2015 r. k. 64-65, opinia k. 66-72)

Pozwany, Skarb Państwa – Zakład Karny w B., wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Potwierdził on, że powód przebywał w Zakładzie Karnym w B. w okresie od 09 maja 2013 r. do 18 września 2013 r., natomiast wskazał, że nie był on osadzony w celach przeludnionych. Blok zakwaterowania osadzonych w obecnym kształcie i uwarunkowaniach technicznych powstał w latach trzydziestych XX wieku i do czasu jego kompleksowej przebudowy nie mają do niego zastosowania przepisy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, którego przepisy odnoszą się do projektowania i budowy. Pozwany podniósł, że cele wieloosobowe, w których przebywał pozwany, wyposażone są w niezbędny sprzęt kwaterunkowy i oddzieloną od pozostałej części celi muszlą ustępową przegrodą, wykonaną z materiału pełnego. Cella jest wyposażona w sprawną wentylację grawitacyjną. Ilość zainstalowanych umywalek oraz wc jest zgodna z przepisami. Cele poddawane są systematycznemu przeglądowi sanitarnemu i budowlanemu. W przypadku stwierdzenia miejscowego występowania ciemnego nalotu, który w rzeczywistości może być zabrudzeniem, wynikającym z niedostatecznego utrzymania czystości w celi, podejmowane są czynności, mające wyeliminować je. Pozwany wskazał, że za utrzymanie czystości w celi odpowiedzialni są przebywający w niej osadzeni. W tym celu otrzymują odpowiednią ilość środków chemicznych. (...) elektryczne w celach są badane na bieżąco. Cele mieszkalne mają okna z dostępem do światła naturalnego, a zainstalowane w nich kraty okienne są zgodne z obowiązującymi przepisami. Wyłączanie obwodów gniazd wtyczkowych odbywa się zgodnie z harmonogramem, ustalonym w Zarządzeniu Dyrektora Zakładu Karnego w B. Nr (...) z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego. Wielokrotnie wykonywane pomiary wartości średniego natężenia oświetlenia wskazują na zachowanie minimalnego średniego natężenia oświetlenia. Pozwany wyjaśnił także, że powód żywiony był w sposób właściwy dla jego normy zaprowiantowania. Nie odnotowano zarzutów powoda co do jakości, wielkości oraz temperatury posiłków. W Zakładzie Karnym w B. żywienie osadzonych odbywa się zgodnie z zasadami, określonymi w Zarządzeniu nr 66/2010 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 09 września 2010 r. w sprawie gospodarki żywnościowej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Wyposażenie cel mieszkalnych w sprzęt kwaterunkowy w czasie pobytu pozwanego było zgodne z obowiązującymi w tamtym okresie przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, zgodnie z załącznikiem nr 3. Ustawodawca nie przewiduje wyposażenia cel mieszkalnych w szafki na ubrania. Pozwany nie zgłaszał braku miejsca do przechowywania rzeczy osobistych. Materace są prane i dezynfekowane zgodnie z instrukcją Dyrektora Zakładu Karnego w B. z dnia 16 kwietnia 2013 r. Pozwany wyjaśnił, że w związku z wystąpieniem zwiększonej liczby zachorowań na choroby układu pokarmowego, podjęto decyzję o odizolowaniu cel mieszkalnych, w których pojawiły się te same jednostki chorobowe. Decyzję o wprowadzeniu kwarantanny podjęto na mocy art. 247 kkw. Wiązało się to z wdrożeniem ograniczeń dla osadzonych, polegających przede wszystkim na wstrzymaniu realizacji zajęć kulturalno – oświatowych, rozmów telefonicznych, spacerów oraz widzeń. Powiadomiono o tym w dniu 15 lipca 2013 r. Sędziego Penitencjarnego. Pozwany zaprzeczył, aby powód poniósł jakikolwiek uszczerbek na zdrowiu oraz aby nie udzielał mu należytej opieki medycznej, bądź aby działania pozwanego przyczyniły się do jakiegokolwiek pogorszenia stanu zdrowia powoda. (odpowiedź na pozew k. 90-93)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód G. B. przebywał w Zakładzie Karnym w B. od 09 maja 2013 r. do 18 września 2013 r. Od dnia 09 maja 2013 r. do dnia 03 lipca 2013 r. osadzony był w celi nr 115 o powierzchni 49,70 m², znajdującej się w oddziale X, a od dnia 03 lipca 2013 r. do dnia 18 września 2013 r. w celi nr 120 o powierzchni 50,00 m² w oddziale XII. Były to cele mieszkalne (...) – osobowe. Nie były one przeludnione. W celi nr 115 nie przebywało z powodem więcej niż szesnaście osób, a w celi nr 120: do 25 lipca 2013 r. było 15-16 osób, od 26 lipca 2013 r. do 07 sierpnia 2013 r. i w dniu 21 sierpnia 2013

r. – 14 osadzonych, od 08 sierpnia 2013 r. do 20 sierpnia 2013 r. i od 22 sierpnia 2013 r. do 23 sierpnia 2013 r. – 13 osadzonych, od 24 sierpnia 2013 r. do 29 sierpnia 2013 r. – 11 osób, od 30 sierpnia 2013 r. do 12 września 2013 r. – 9 osób, od 13 września 2013 r. do 16 września 2013 r. – 8 osadzonych, w dniu 17 września 2013 r. – 10, a w dniu 18 września 2013 r. – 12 osób.

(dowód: przeglądarka historii rozmieszczenia k. 103, wykaz pomieszczeń k. 117-118, informacja o ilości osadzonych k. 119, zeznania powoda k. 195)

Cele, w których przebywał powód, wyposażone były w niezbędny sprzęt kwaterunkowy, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 2003, Nr 186, poz. 1820). Zgodnie z nim każdy osadzony ma swoje łóżko, szafkę, taboret, odpowiednią powierzchnię stołu. Każda cela wyposażona jest w sprzęt do utrzymania czystości. Jest w niej kąciek sanitarny, zabudowany przegrodą stałą i podzielony na dwie części: w jednej jest muszla klozetowa z umywalką, a w drugiej zlewozmywak. O czystość w celach obowiązani są dbać osadzeni, którzy otrzymują w tym celu środki czystości.

W celach była wentylacja grawitacyjna. Są w nich dwa otwory okienne, do których osadzeni mają nieograniczony dostęp. Jest również oświetlenie sztuczne. Blendy zamontowane są jedynie w budynku aresztowym. Przerwy w dopływie energii elektrycznej do cel mieszkalnych reguluje Zarządzenie Dyrektora Zakładu Karnego w B. Nr (...) z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego. Wykonywane pomiary wartości średniego natężenia oświetlenia wskazują na zachowanie minimalnego średniego natężenia oświetlenia. W porze nocnej w celach odłączany jest obwód w gniazdach.

Blok zakwaterowania osadzonych w obecnym kształcie i uwarunkowaniach technicznych powstał w latach trzydziestych XX wieku. (bezsporne). Co roku wykonywane są przeglądy techniczne pomieszczeń. Usterki, nie wymagające remontu, naprawiane są na bieżąco. Osadzeni mają możliwość zgłaszania nieprawidłowości w stanie celi: zabrudzeń, zagrzybień.

(dowód: wyjaśnienie k. 98, zeznania świadka P. D. k. 172-173, zeznania świadka J. R. k. 236)

W Zakładzie Karnym w B. żywienie osadzonych odbywa się zgodnie z zasadami, określonymi w Zarządzeniu nr 66/2010 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 09 września 2010 r. w sprawie gospodarki żywnościowej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Jeden posiłek dziennie musi być ciepły. W jednostce są specjalne termosy do posiłków. Osadzeni mają możliwość zaskarżyć gramaturę, jakość, skład i temperaturę posiłku. Spożywanie posiłków reguluje Zarządzenie nr (...) Dyrektora Zakładu Karnego w B. z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym w B.. Zgodnie z jego § 5, posiłki dostarczane są bezpośrednio do oddziałów mieszkalnych, a ich spożywanie odbywa się w celach mieszkalnych. Zarządzenie to reguluje również godziny wydawania i spożywania posiłków oraz sposób ich rozdania w oddziale.

(dowód: Zarządzenie nr (...) k. 388-401, zeznania świadka M. M. k. 172)

Osadzeni w Zakładzie Karnym w B. mają zapewnioną opiekę medyczną. Do 2014 r. była ona całodobowa. Prowadzona jest książka zgłaszających się do lekarza i na zabiegi, w której wpisuje się datę zgłoszenia, imię i nazwisko osadzonego, datę przyjęcia, ewentualnie informację o odmowie przyjęcia przez lekarza. Obowiązuje system planowych wizyt, a w sytuacjach pilnych do niezwłocznego przyjęcia przez lekarza kwalifikują pielęgniarki. W okresie od 13 maja 2013 r. do 01 lipca 2013 r. odnotowano piętnaście zgłoszeń powoda, w jednym przypadku nie zrealizowano przyjęcia, a w pozostałych odmówiono przyjęcia przez lekarza. W okresie od 10 lipca 2013 r. do 09 września 2013 r. odnotowano trzy zgłoszenia G. B., wszystkie zakończone przyjęciem przez lekarza. Powód posiada również książkę zdrowia osadzonego, w której dokonuje się wpisów m.in. o leczeniu ambulatoryjnym i w izbie chorych, rozpoznaniu, zastosowanym leczeniu, zaleceniach lekarza. W dniu 08 marca 2013 r. odnotowano w niej, że powód nie przyjmuje żadnych leków, w wywiadzie – bez istotnych chorób. Skarg nie zgłaszał. Wzrok, słuch w normie. Wpis ten został podpisany przez powoda. Wpisano też, że w badaniu przedmiotowym „bez odchyień od stanu prawidłowego”. Po przetransportowaniu

powoda do Zakładu Karnego w B. odnotowano, że brak stałych zleceń. Następnie odnotowano wizyty w ambulatorium i zastosowane leczenie. Powód leczyl się z powodu żyłaków. Otrzymał lek, poprawiający krążenie.

(dowód: książka zgłoszeń k. 120-128, 129-143, książka zdrowia osadzonego k. 168, zeznania powoda k. 195, zeznania świadka A. W. k. 173)

W Zakładzie Karnym w B. w okresie od 12 lipca 2013 r. do 25 lipca 2013 r. doszło do masowego zatrucia pokarmowego u osadzonych i pracowników ww. jednostki penitencjarnej. Łącznie zachorowało 81 osób. Wystąpiły u nich objawy w postaci biegunki, bólów brzucha i głowy. Hospitalizowano siedem osób. O fakcie masowego zatrucia pokarmowego dyrektor szpitala Zakładu Karnego w B. zawiadomił w dniu 15 lipca 2013 r. (...) w O.. Jednocześnie w powyższej jednostce penitencjarnej powołano zespół do spraw przeciwdziałania występowaniu zagrożenia, którego zadaniem było zapobiegnięcie rozprzestrzeniania się zachorowań. Jednym ze środków, zastosowanych w tym celu, było wprowadzenie kwarantanny, ograniczającej ruch osób pozbawionych wolności na terenie i poza terenem jednostki. Nie można było wychodzić z cel, korzystać z widzeń, rozmów telefonicznych. Zawieszono działanie zakładowej kuchni więziennej, wprowadzono rygorystyczne zasady przestrzegania higieny osobistej i przeprowadzono dezynfekcję jednostki penitencjarnej. Procedura kwarantanny obejmowała odizolowanie całej celi, nawet w przypadku zachorowania tylko części osadzonych w niej osób. Osoba zdrowa, która jeszcze nie zachorowała, mogła przenosić chorobę. W wyniku przeprowadzonego postępowania (...) w O. ustaliła, że czynnikiem etiologicznym zatrucia pokarmowego była Salmonella E.. Zalecono żywienie dietetyczne: marchwiankę i kleik, oraz zawieszenie realizacji spacerów i zajęć kulturalno – oświatowych. Prowadzona była akcja informacyjna, dotycząca sytuacji w jednostce oraz sposobów postępowania. Cele były wizytowane przez wychowawców, pracowników (...) Zakładu Karnego. Prokuratura Rejonowa O. – Północ w O. nadzorowała śledztwo w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa nieumyślnego spowodowania niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia wielu osób poprzez szerzenie się choroby zakaźnej na terenie Zakładu Karnego w B.. Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2014 r. w sprawie 1 Ds. 1661/13 umorzono śledztwo wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego. Powód nie zgłaszał objawów zatrucia pokarmowego, wywołanego Salmonellą E., tj. wymiotów, czy biegunki. Miał robione stosowne badania, które wykazały brak zarażenia.

(dowód: postanowienie o umorzeniu śledztwa k. 14-18, 34-35, opinia k. 66-72, pismo Dyrektora ZK w B. do (...) w O. z dnia 26.07.2013 r. k. 352-354 i z dnia 31.07.2013 r. k. 355-356, pismo (...) w O. z dnia 11.09.2013 r. k. 364, protokoły z odprawy k. 365-371, pisma do Sądu Okręgowego w Olsztynie, III Wydziału Penitencjarnego k. 372-375, książka zdrowia osadzonego k. 168, zeznania powoda k. 195, zeznania świadka M. M. k. 172, zeznania świadka A. W. k. 173, zeznania świadka J. R. k. 236)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy w oparciu o niekwestionowane przez strony dokumenty, które nie budzą również wątpliwości Sądu, a także na podstawie zeznań świadków - funkcjonariuszy służby więziennej i byłego osadzonego J. R.. Sąd dał im wiarę.

Odnosząc się do zeznań powoda, podnieść należy, że przedstawia on powyżej ustalone fakty, natomiast ich ocena przez powoda jest zdecydowanie negatywna.

Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do przesłanek odpowiedzialności na podstawie art. 448 k.c. należy bezspornie zaliczyć naruszenie dobra osobistego, powodujące szkodę niemajątkową, oraz związek przyczynowy między tym czynem a szkodą niemajątkową,

spowodowaną naruszeniem dobra osobistego. Przepis art. 448 k.c. nawiązuje do art. 23 k.c. i art. 24 k.c. Stosownie do pierwszej z ww. norm, dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie natomiast z art. 24 § 1 k.c., osoba, której dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne.

Pozwanym w niniejszej sprawie jest Skarb Państwa – Zakład Karny w B., a przedmiotem żądania jest zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych powoda jako osadzonego w ww. jednostce penitencjarnej. Bezsprzecznie organy Służby Więziennej i jej funkcjonariusze muszą działać z poszanowaniem praw człowieka i dóbr osobistych osadzonych, a kara pozbawienia wolności winna być wykonywana w granicach obowiązującego w tym zakresie prawa.

Przepis art. 4 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego (Dz.U. z 2018, poz. 652) stanowi, iż kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Zgodnie z § 2 skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Przepis ten koresponduje z zapisami Konstytucji RP, wyrażonymi w art. 30 i 35 ust. 1. Przepis art. 30 stwierdza, iż przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Te unormowania są również zgodne z Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 04 listopada 1950 r. Przepis art. 3 Konwencji wprowadza zakaz tortur, stwierdzając, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Natomiast korzystanie z praw i wolności, wymienionych w konwencji, powinno być zapewnione bez dyskryminacji, wynikającej z takich powodów, jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn (art. 14 Konwencji).

Warunki bytowe osób, osadzonych w zakładach karnych, są uregulowane w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego (art. 110, art. 110a i art. 111 kkw), a także w regulaminie wykonywania kary pozbawienia wolności (w 2013 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, Dz.U. 2003, Nr 152, poz. 1493) i w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 2003, Nr 186, poz. 1820). Art. 73 § 2 kkw przewiduje, że dyrektor zakładu karnego ustala porządek wewnętrzny zakładu karnego. W przypadku Zakładu Karnego w B. jego dyrektor również wydaje stosowne zarządzenia w tym przedmiocie. (vide: zarządzenie z dnia 29 czerwca 2012 r., k. 388-401)

Zasady, dotyczące osadzenia więźnia w celi i wielkości metrażu, przypadającego na jedną osobę, określa art. 110 Kodeksu karnego wykonawczego. Zgodnie z jego § 1, skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Natomiast stosownie do § 2, powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Wyjątki od tej reguły określają § § 2 lit. a – 2 lit. i tego artykułu.

Odnosząc się do zarzutów, podnoszonych przez powoda, w zakresie warunków bytowych, sanitarnych i dotyczących ochrony zdrowia, stwierdzić należy, że część okoliczności nie została przez niego udowodniona, a część – negatywnie oceniana przez niego – odpowiada normom, zawartym w powołanych wyżej przepisach. I tak:

W niniejszej sprawie sytuacja tzw. „przeludnienia” nie miała miejsca. Z art. 110 § 2 kkw wynika, że powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosić musi nie mniej niż 3 m². Z przeglądarki historii rozmieszczenia

(k. 103), wykazu pomieszczeń (k. 117-118), informacji o ilości osadzonych (k. 119) i zeznań samego powoda (k. 195), wynika, że taka powierzchnia była powodowi zapewniona. ($49,70 \text{ m}^2 : 16 = 3,10 \text{ m}^2$, $50,00 \text{ m}^2 : 16 = 3,12 \text{ m}^2$). Powód nie twierdził, że w celi przebywało z nim więcej osadzonych, niż na to wskazują powyższe dowody. Zatem powód miał do swojej dyspozycji powierzchnię co najmniej 3 m^2 .

Bezsprzecznie skoro blok zakwaterowania osadzonych w pozwanej jednostce penitencjarnej w obecnym kształcie i uwarunkowaniach technicznych powstał w latach trzydziestych XX wieku i nie podlegał generalnemu remontowi, warunki w nim panujące odbiegały od tych w nowych obiektach tego typu. Brak jednak podstaw do uznania, że nie odpowiadały one kryteriom dopuszczenia do przebywania w nim ludzi. Brudne ściany, czy używany sprzęt kwaterunkowy, w który wyposażone były cele, mógł wzbudzać u powoda dyskomfort i ujemne przeżycia, czy odczucia estetyczne, jednak w niniejszej sprawie nie można stracić z pola widzenia, że mamy do czynienia z osadzeniem w celu odbycia kary pozbawienia wolności. Nie chodzi oczywiście o celowe zwiększenie dolegliwości, związanych z realizacją tego środka karnego i niewątpliwie nie taki cel przyświeca decydującym pozwanej jednostki penitencjarnej.

W związku z powyższym zarzuty powoda musiały być przede wszystkim zweryfikowane w oparciu o obowiązujące przepisy. Skoro ustawodawca dopuszcza takie a nie inne warunki bytowe osób osadzonych w zakładzie karnym, nie można zdaniem Sądu uczynić pozwanemu skutecznego zarzutu naruszenia dóbr osobistych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 01 lutego 1979 r., II CR 521/78, wyraził pogląd, że same złe warunki odbywania kary nie mogą przesądzać o odpowiedzialności pozwanego zakładu karnego za szkodę, jeżeli były zgodne z przepisami porządkowymi, regulującymi odbywanie kary pozbawienia wolności. Należy mieć na uwadze, że sama kara pozbawienia wolności zawiera w sobie w swej istocie naruszenie dóbr osobistych osadzonego, naruszenie jego prywatności i intymności w związku z przebywaniem w celi wieloosobowej, wszystko to jednak odbywa się w granicach, wyznaczonych przez przepisy prawa.

Sąd miał na uwadze, że zgodnie z ogólną regułą dowodową, zawartą w przepisie art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Na gruncie prawa procesowego odpowiednikiem art. 6 k.c. jest przepis art. 232 k.p.c., w myśl którego strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów, mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Wbrew dyspozycji art. 6 k.c. i stanowiącego jego procesowy odpowiednik art. 232 k.p.c., powód nie udowodnił, aby oświetlenie, panujące w celach, odbiegało od dopuszczalnych norm. Świadek P. D. zeznał, że blendy na oknach zamontowane są jedynie w budynku aresztowym (karta 173). Natomiast „reglamentacja” energii elektrycznej przewidziana była w Zarządzeniu nr (...) Dyrektora Zakładu Karnego w B. z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym w B. w § 4 pkt 1 i 18. Podobnie przedstawia się sprawa dostępu osadzonych do ciepłej wody (vide: § 7 Zarządzeniu nr (...)). Brak również dowodów na okoliczność, że posiłki były chłodne, a porcje żywnościowe zaniżone. Na uwagę zasługuje, że posiłki spożywane były w celach mieszkalnych, w związku z czym powód nie mógł widzieć i stwierdzić braku nadzoru nad ich przygotowywaniem, czy nieprzestrzegania przez obsługę kuchni zasad higieny i czystości sprzętu. Wbrew twierdzeniom powoda w celach, w których przebywał, kącik sanitarny zabudowany był przegrodą stałą (vide: zeznania świadka P. D., karta 173). Materiał dowodowy nie potwierdził również, że powód w odwiecie za zgłoszone skargi umieszczony został w celi z subkulturą więzienną, której członkowie mieliby traktować go w sposób poniżający, zwiększając w ten sposób dolegliwość odbywanej kary.

Wyposażenie celi mieszkalnej i czasokres używalności poszczególnych jego elementów, w tym materacy, rodzaj i ilość przysługujących osadzonemu środków czystości określają przepisy powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 2003, Nr 186, poz. 1820). Powód nie udowodnił, aby zostały one naruszone przez pozwaną jednostkę penitencjarną.

Sąd nie uznał za zasadne przyznanie zadośćuczynienia również za narażenie powoda na spowodowanie ciężkiego rozstroju zdrowia przez wystawienie powoda na bezpośrednie działanie bakterii salmonelli w chwili wystąpienia u pozwanego masowego zatrucia tą chorobą oraz bakterii gronkowca złocistego i bakterii laseczki woskowej. Bezsprene powód nie zgłaszał objawów zatrucia pokarmowego, wywołanego *Salmonellą E.*, i nie stwierdzono u niego zachorowania. Ograniczenia, którym podlegał on w czasie, gdy w pozwanej jednostce penitencjarnej miały miejsce masowe zatrucia pokarmowe, były konsultowane z sądem penitencjarnym i (...) w O., a część z nich stanowiła realizację zaleceń Sanepidu. Wstrzymanie zajęć kulturalno – oświatowych, rozmów telefonicznych, spacerów oraz widzeń, wprowadzona dieta, częstsze wizytowanie cel przez wychowawców i pracowników służby zdrowia nie miały na celu zwiększenia dolegliwości odbywania kary pozbawienia wolności, ale zatrzymanie rozprzestrzeniania się zachorowań i wyeliminowanie tych, które już wystąpiły. Jeżeli chodzi o opiekę medyczną w tym czasie sam powód zeznał, że dostęp do lekarza był dobry (vide: karta 195). Wskazać należy, iż zadośćuczynienie może być zasądzone w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia (art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c.), a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych. Sąd nie stwierdził, aby powyższe przesłanki zostały spełnione.

Podnieść należy, że odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych nie zależy od winy (por. uchwała SN, III CZP 25/11, Lex nr 960463). Analiza odpowiedzialności za szkodę, wyrządzoną władczym działaniem państwa – w tym przypadku naruszenie dóbr osobistych niezgodnym z prawem działaniem organu władzy publicznej – wymaga uwzględnienia art. 77 ust. 1 Konstytucji, który konstruuje model odpowiedzialności państwa za wyrządzenie szkody oraz ma zasadnicze znaczenie dla określenia zakresu cywilnej odpowiedzialności władzy publicznej, a także dla interpretacji odpowiednich norm ustawodawstwa zwykłego. Należy również brać pod uwagę art. 417 k.c., realizujący ten model i stanowiący podstawę ogólną odpowiedzialności odszkodowawczej państwa. Art. 77 ust. 1 Konstytucji łączy obowiązek naprawienia szkody z działaniem, które jest „niezgodne z prawem”, przy czym chodzi o niezgodność o charakterze obiektywnym, ocenianą w odniesieniu do nakazów i zakazów, wynikających z normy prawnej. Unormowanie, zawarte w tym przepisie wskazuje, że podstawą odpowiedzialności jest „niezgodność z prawem” i eliminuje znaczenie czynnika subiektywnego, jakim jest wina. Nie budzi wątpliwości, że także art. 417 k.c. przewiduje odpowiedzialność opartą na przesłance obiektywnie niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, a nie na zasadzie winy. Ocenę, czy i jakie znaczenie mają dla stosowania art. 448 k.c. ogólne zasady odpowiedzialności, związanej z wykonywaniem władzy publicznej, trzeba poprzedzić wyjaśnieniem, czy pojęcie „szkody” w ujęciu art. 77 ust. 1 Konstytucji i art. 417 k.c. obejmuje swym zakresem zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 448 k.c. Niezależnie od sporów doktrynalnych, dotyczących pojęcia szkody, należy opowiedzieć się za dominującym współcześnie szerokim rozumieniem szkody, obejmującym zarówno szkodę majątkową, jak i niemajątkową. Art. 448 k.c. nie określa, kto ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych i nie różnicuje jej w zależności od podmiotu odpowiedzialnego. Do roszczeń opartych na tej podstawie musi jednak znaleźć zastosowanie nadrzędna zasada konstytucyjnej odpowiedzialności władzy publicznej. Oznacza to, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda, pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego (winy) naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11). Reasumując, odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c., art. 444 k.c. i art. 445 k.c., oparta jest na przesłance bezprawności, a nie na przesłance winy.

Przesłankami odpowiedzialności na tle ochrony dóbr osobistych w świetle art. 24 § 1 k.c. są naruszenie dobra osobistego lub zagrożenie naruszeniem oraz bezprawność działania. W art. 24 § 1 k.c. zostało ustanowione domniemanie bezprawności działania, naruszającego dobro osobiste, w związku z tym na powodzie spoczywa ciężar wykazania w procesie pierwszej z powyższych przesłanek, zaś na pozwany ciężar udowodnienia okoliczności, wyłączających bezprawność działania. Rzeczą powoda jest zatem określenie, w jakich swoich odczuciach i w jakich konkretnych prawem przewidzianych dobrach osobistych został dotknięty zachowaniem sprawcy i że zachowanie to faktycznie miało miejsce. Natomiast okolicznością, wyłączającą bezprawność działania, której

udowodnienie spoczywa na pozwanym, jest m.in. działanie w ramach porządku prawnego, w tym wykonywanie prawa podmiotowego.

Brak jest w niniejszej sprawie podstaw do ustalenia, że działanie pozwanego było bezprawne. Wbrew twierdzeniom powoda, nie zostały naruszone obowiązujące przepisy, dotyczące warunków wykonywania kary pozbawienia wolności.

Z powyższych względów, na podstawie powołanych przepisów, powództwo oddalono w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł, jak w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., z uwagi na sytuację materialną i życiową powoda oraz fakt, iż nie ma on żadnych dochodów.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi powoda, ustanowionemu z urzędu, orzeczono na podstawie § 15 w zw. z § 10 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.Nr 2013, poz. 490 ze zm.).